

ISSN 0027-8084
UDK 808.61/.62

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

НАШ ЈЕЗИК

XXXVII/1–4

БЕОГРАД
2006

НАШ ЈЕЗИК

Књига XXXVII

Св. 1–4 (2006)

САДРЖАЈ

Ч л а н ц и

Поводом једног питања постављеног 1936. године у <i>Нашем језику</i> (МИЛКА ИВИЋ)	1
Необразложени изузетак „млазњак“ (МИЛАН ШИПКА)	5
Глаголи говорења у функцији метајезичких модификатора (СТАНА РИСТИЋ)	15
О судбини „пределних речи“ — Размишљања о једном Стеријином лексикографском прилогу (ВАСА ПАВКОВИЋ)	25
Перифрастични предикат у новинским насловима (ИВАНА КОЊИК)	33
Неколико напомена о тзв. посесивном перфекту у српском језику (МОТОКИ НОМАЋИ)	43
Суфикси за грађење ктетика (од ојконима у Војводини) (МАРИЈАН ЈЕЛИЋ)	53

П р и к а з и

Српски језик у нормативном огледалу (МАРИНА НИКОЛИЋ)	66
Ристо Милићевић, Херцеговачка презимена (АСИМ ПЕЦО)	73
Милан Шипка, Језик и политика (ПРЕДРАГ ПИПЕР)	77
Стана Ристић, Раслојеност лексике српског језика и лексичка норма (НЕНАД ИВАНОВИЋ)	81
Марта Бјелетић, Исковрнути глаголи (МАРИНА СПАСОЈЕВИЋ)	89
Уз један важан славистички јубилеј у Србији, <i>Славистика</i> , Књига X (СОФИЈА МИЛОРАДОВИЋ)	93
Семантичко-деривациони речник, Свеска 2: Човек — унутрашњи органи и ткива психофизиолошка стања и радње, психофизичке особине, сродство (ИВАНА КОЊИК)	98
Јелица Стојановић, Драга Бојовић, <i>Српски језик између истине и обмане</i> , (Социо)лингвистичка анализа стања у Црној Гори (СТАНА РИСТИЋ)	103

ВАСА ПАВКОВИЋ
(Институт за српски језик САНУ, Београд)

О СУДБИНИ „ПРЕДЕЛНИХ РЕЧИ“ Размишљања о једном Стеријином лексикографском прилогу

У раду се указује на Стеријино схватање тзв. пределних речи, односно покрајинизама изложено у његовом чланку „О српским речма пределним“. Поредњи Стеријине ставове и лексеме које он наводи као примере „пределних речи“ са грађом из Вуковог Рјечника и актуелним стањем, аутор показује актуелност Стеријиних ставова који се тичу значаја прикупљања покрајинске лексике.

Кључне речи: пределна реч, покрајинизам, јужни Банат, Вуков Рјечник, прикупљање лексичке грађе на терену, стандардни лексикон српског језика.

У тексту „О српским речма пределним“ Јован Стерија Поповић даје нарочити прилог разумевању покрајинизама, које назива *ипределним речима* односно *ипровинцијализмима*. Објављен у Гласнику Друштва српске словесности, 1847. године, овај кратки, врло ефектни текст отпочиње реченицом у којој Стерија дефинише тај део језичког лексикона, а затим износи и опште мишљење о њима, тврдећи како „обично немају довољно уваженија“ и додаје „сматрају се као такве које се гоне у књигама, где се чистота језика строго захтева“. Стерија наизглед прихвата овакав став учених људи и даје одговарајуће потврде.

Интересантно је да велики писац нуди врло мало примера и то врло различитих по суштини. Стеријини примери су: *селдо* (седло), *идеду*, *сѝоиду*, *доксаѝи*. Како се види, први наведени случај припадао би погрешном изговору, следећа два неправилним банатским облицима, а четврти употреби стране уместо домаће речи. Бар први и четврти пример траже мали осврт. Наиме, у грађи Речника САНУ није констатован ниједан пример речи *селдо*, па се оправдано поставља питање да ли је писац тај пример ад хок смислио. Док реч *доксаѝи* данас сматрамо нашом, види Речник САНУ и однос према тој лексеми, а погледај и Речник Матице српске. Интересантно је да ову реч као оријентализам бележи Анићев (1996) *Рјечник хрвајскога језика*.

Већ у следећој реченици, међутим, Стерија објашњава и разлоге зашто код Срба има пуно *ипределних речи* и тврди да су многе од њих, иако познате у релативно уском делу српског народа, боље од оних које су у општој употреби. За многе речи у општој употреби Стерија каже да се ради о страним речима или је пределна реч „под испит метнута“ боља од наше, општеусвојене. Основни разлог оваквог стања

велики песник налази у чињеници што су Срби „јакo одцепљени“ као „и један предел од другог“, те су у неким удаљенијим крајевима неки део српског народа „од другог суседног народа гдекоје речи или израженија“ примио „и вид им потом обштности придао“. У ствари Стерија нам средином прошлог века прича и посведочава универзалну причу о центру и периферији (језика) и њиховим релацијама.

Верујући у вредност „пределне“ лексике велики писац наставља: „Много ће дакле принети к чистоти србског језика, ако се такве пределне речи, навластито оне за које се лако доказати може да су кореном сербске, покупе и читајућем свету саобште“. У овим Стеријиним редовима, као да наслућујемо будуће идеје посланице Српској краљевској академији Стојана Новаковића из 1887. године, а поводом стогодишњице Вуковог рођења, за прикупљање грађе по свим српским крајевима (Новаковић 1888). Потом Стерија наводи шеснаест речи, за које каже да их је чуо само у Вршцу „месту мога рођења“, или „које се ређе чују по другим местима“. У коментарима појединих речи велики писац често наводи још неке речи које су са његовим одредницама у етимолошкој, семантичкој или другачијој вези. Интересантно је погледати које су то речи и њихов садашњи статус у савременом српском језику односно у неким речницима.

1. Прва Стеријина „пределна реч“ је *кљукаџи*. Ево целог текста написаног поводом те лексеме:

„*Кљукаџи* грожђе (обично *муљаџи*). *Муљаџи* значи рукама гњечити, а кљукати особитим орудијем које се такође зове (од глагола кљукати) *кљукало*, а не *муљало* (као што на пр. Сремци зову). Од овог глагола кљукати чује се на другим местима суштествително *кљук*, т.ј. искључано грожђе. (Говори се и гуску *кљукаџи*)“.

Глагол *кљукаџи* је у Речнику САНУ врло богато посведочен. Постоји чак пет његових развијених значења, од првог „силом хранити живину, ради гојења, трпајући јој у гушу знатну количину хране (зрневља, ораха и сл.)“, дакле управо онога значења које Стерија наводи на самом крају своје одреднице, преко блиског: „сваког часа нудити и терати неког да једе; терати неког да силом гута нешто, обично лек“. Не улазећи у ширу анализу свих пет значења глагола *кљукаџи*, рећи ћемо да се Стеријино значење, без ознаке покр. појављује у Речнику САНУ као треће, с дефиницијом: „гњечити грожђе и истискивати из њега сок припремајући га за вино, муљати“. Примери за ово значење потичу из Српских новина из године 1887, дела Момчила Настасјевића, самог Стерије и његовог текста који је предмет нашег разматрања и етнолошке студије Јеремије Павловића о Јасеници. Видљиво је да је забележени ареал појављивања речи само у значењу о којем говори Стерија знатно шири од јужног Баната, као и то да у Речнику САНУ није направљена фина семантичка разлика између *кљукаџи* и *муљаџи*, зато што сама грађа није дала Стерији за право. Такође, Речник САНУ бележи лексему *кљукало* у значењу „дужа мотка са више ракља којом се кљука, муља грожђе, муљало“, а примери су из Вуковог Рјечника и прве свеске нове серије часописа Наш језик. Интересантно је, дакле, да је Стерија говорећи о речи *кљукало* занемарио њено постојање код Ву-

ка, иако ова али и све друге лексеме којима се бави, постоји у Вуковом Рјечнику, често с Вуковом напоменом да ју је забележио у Вршцу. Речник САНУ врло богато посведочава и реч *кљук*, са чак пет главних значења, не одређујући, такође, прво значење, о којем говори Стерија, као покрајинизам. Дефиниција у Речнику САНУ гласи: „измуљано грожђе заједно са широм, из кога се цеђењем и врењем добија вино“.

У ствари као да се у нашем језику управо десило оно што је Стерија желео, реч *кљукати* (као и *кљук*, *кљукало*) постала је део општег лексичког фонда књижевног језика.

2. Следи наредна Стеријина одредница: „*Плизим* (обично *клизим*) корен речи *клизити* ја не знам, а за вредност *йлизити* јемствује ми славенско *ййолзнуити*. Говори се у Вршцу и преносно: *ойлизо*, место пропао, умро, нестало га“. Пошто Речник САНУ, мада излази већ пет деценија, још није дошао до ове речи, као контролни савремени речник служи нам Речник МС, који без икаквих одредби о евентуалном покрајинском ареалу употребе те речи, констатује глаголе *йлазити* и *йлизати*, у очекиваним значењима помицања по површини „целим телом или ножицама“ итд. Речник МС не бележи глагол *ойлизнути*, нити неку реч блиску њему. У необјављеној грађи Речника САНУ наћи ћемо глагол *ойлизати* (*се*) и *ойлизнути* (*се*). Под повратном формом глагола *ойлизати* се забележено је у Крагујевцу и околини (збирка В. Радојевића из 1900. године) значење „оклизнути се“. Код глагола *ойлизнути* грађа Речника САНУ бележи фигуративно значење „ишчезнути; престати живети, умрети“ на основу Рјечника Југославенске академије и самог Стеријиног чланка. Повратна форма истог глагола боље је посведочена у значењу „изгубити равнотежу при ходању, спотаћи се, оклизнути се“, сем потврдама из РЈА и В. Радојевића, и потврдом из Левча и Темнића, у етнографској студији Ст. Мијатовића. РЈА налази овај глагол у поменутом значењу и у Поповићевом Речнику српскога и немачкога језика (1886), као и у Вуковим писмима, али у овом другом случају додаје „али се не каже значење нити се поставља акц.[енат]“. Као да се наслања на Стеријин текст, РЈА каже „оплизнути се говори се и у Србији (т. ј. не само у Банату) по источнику крајевим народа нашега...“. Супротно Стеријином уверењу ова реч није постала део лексичког фонда српског језика, мада је, како показују или боље речено наговештавају познати извори, ареал њене распрострањености био шири него што је писац мислио.

3. „*Титира* (у Срему *ййљак*). *Титирање* је обична дечија игра у Вршцу с пет малих камичака четвороугалних 5 комада лепо углађене цигле, које се *йййире* зову, и зато деца говоре: 'ајде да се играмо *йййире*. Глагол *йййираити* се опште је познат у народу, али суштествително нисам чуо осим у месту мога рођења“. Приметићемо, међутим, да је у Вуковом Рјечнику ова реч још боље посведочена и да је Вук својим примером инсистирао на ширини њене употребе. Каже Вук: „1) игра у којој се округли камичци бацају из руке у висину и дочекују опет на руку и хватају у руку. У Вршцу ову игру играју женска дејца са пет камичака, а у Црној гори играју је мушкарци с једанаест камена и дванаестим коњем“. Вук у овом значењу испоређује *йййиру* са речи-

ма *шйиџралица* (2) и *шйџак*. Друга два значења речи *шйиџра* овде нису од значаја. Вуков Рјечник потврђује и одговарајуће значење глагола *шйиџрайти се*.

Речник МС бележи реч *шйиџра* као покрајинизам, дефинишући је управо у оном значењу о којем говори Стерија, дакле *шйиџра* је: „о-кругао каменчић, пиљак; игра с одређеним бројем каменчића, који се бацају у вис и дочекују опет у руку“. Интересантно да је пример у овом речнику из Вукових народних песама. По истом речнику, постоји и једна друга игра штапићима, који се бацају увис, и називају *шйиџре*. На основу само ових увида може се рећи да је већ у Стеријино време и именица *шйиџра* била позната и забележена и ван Вршца и његове околине, а да је глагол *шйиџрайти (се)*, такође био шире познат и употребљаван у више значења, слично као и данас.

4. Каже Стерија: „*Тулуз* (у Срему *чоков*). Цело стабло на ком кукуруз расте зове се *шјулузина*, (тако се на пр. каже: тулузином стоку хранити); оно пак парче где су зрна усађена кад се кукуруз окуни, зове се *шјулуз*. Је ли ово боље него чоков или шагурина, лако се може видети“. Вук је у Банату забележио обе речи и упутио их на окомак. Очито је Стеријина интервенција срачуната на прављење значењске разлике између две речи и исправљање Вукове омашке.

И *шјулуз* и *шјулузина* су по Речнику МС турцизми. У јужном делу Баната, који је мени познат, и данас се стабљика кукуруза назива *шјулузином*, а кучањ, чоков кукуруза у који су усађена зрна, и који се очишћен од зрна користи за гориво, зове се искључиво *шайурина*. Реч *шјулуз* нисам чуо. Стеријино залагање за ове речи делимице је усвојено (вероватно без икакве везе с његовим текстом, него самим животом језика), а неке речи су и даље остале „пределне“.

5. Следећа Стеријина реч: „*Крецав* (обично *кудрав*). *Кудрав* је онај који се није очешљао, или коме је коса гргуљаста, али онај коме је коса оштра и силно уковрчена, (*crispus*) зове се *крецав*“. Реч је забележио Вук у Рјечнику, у Вршцу, с назнаком „н. п. коса ... *vide* ... *коврчаст*, лист у кеља“. Стерија очито интервенише да би исправио Вука. Ова реч је без ознаке покр. или било које друге веома богато посведочена у Речнику САНУ. Прво и главно значење под тачком а. дефинише Стеријино значење: „који је са увојцима, *коврцав*, *кудрав*, *гргура* (о коси, длаци); који има такву косу, односно *длаку*“. Први пример је из прозе Михаила Вељића „Приповетке с југа“ објављене у Скопљу 1933. године. А ту су и један пример из дела Стеријиног земљака Богдана Чиплића, из прозе Надежде Тутуновић-Илић, из поезије Радована Кошутића, и сам Стеријин пример, јавља се као потврда. Под б. у оквиру исте тачке, добро је посведочено и следеће значење: „чија је површина таласаста, *гргурава* (обично о лишћу неких биљака: *купуса*, *кеља*, *салате* и сл.)“. Примери су из Јуришићеве „Јестественице“ (Београд, 1922.), из „Повртарства“ Ђ. Радића (Панчево, 1878) и Вуковог Рјечника. Очито да је ова реч постала део стандардног језика.

6. Бележи даље Стерија: „*Качка*, боље *скачка* (у Срему *шйџцика*). У Вршцу се обично зове *кача* једно кратко дрвце, заоштрљато и с

једне и с друге стране, по којима се штапом удара те одскаче (опет игра). Ја сам држао да је ова реч влашка, јер се при игрању влашки и броји 'кача уна, кача дој, треј', али кад сам од влашке деце у Карансебешу чуо *качка*, лако сам се уверио да је реч србска, и произилази од *скакайи*. Да пак у влашком језику много речи има србских, које су се код нас изгубиле, то сам већ доказао“. Интересантно је да у фусноти повезаној с речи *качка*, Стерија додаје и следећу информацију: „Г. Вук каже да је у Вршцу од деце чуо говорити *качка* (а не *кача*); но ја га уверавам да тако није мог'о чути, него је пречуо“.

Ова Стеријина реч је интересантна јер крећући од Вукове речи *качка* уствари оповргава њено постојање у Вршцу, у говору српске деце, тврдећи да она изговарају реч *кача*. Речник САНУ бележи ово значење као покрајинско (в. *кача*², под тачком 2), ослањајући се једино о два, управо један Стеријин пример у значењу *клица*. Речник САНУ бележи и реч *качка*, као покрајинску, ослањајући оба значења на Вукове потврде из Рјечника. Баш она значења која Стерија пориче. Друго значење, *клица* као зашиљеног дрвца које се удара у дечијој игри штапом, Речник САНУ посведочује и примером из наведеног Стеријиног чланка, што је погрешно, сем ако не узмемо у обзир чињеницу да је ту реч чуо код влашке деце у Карансебешу. Међутим, данашњим старијим Вршчанима реч *качка* позната је управо у значењу *клица* (проверено на терену).

7. „*Салуџак* (обично *шљунак*). Ситан бели, боље жућкасти камен, на подобије крупног песка, зове се *шљунак*, а повелики камен овог истог рода зове се *салуџак*“. Ову реч Речник МС означава као покрајинску и потврђује једним примером из дела чији је аутор Исо Великановић. Дефиниција у Матицином речнику гласи: „комад камена, шљунка“. РЈА, ослањајући се пре свега на Вука, каже да се реч говори у Вршцу, додајући да реч бележе и Шулек и Ивековић. Даље објашњење о етимологији и пример из Вукових писама, потврђују да је Стерија и овај свој текст писао полазећи од критике Вуковог Рјечника и тумачења речи које је забележио у Банату, односно у Вршцу и околини.

8. „*Личим* (у Срему *наликујем*). Личити доводим од лица, а наликовати од наличја; боље је дакле личити с протегнутим првим слогом“. Вук у Рјечнику не бележи ово данас широко распрострањено значење, већ наводи као прво значење „доликовати“, а као остала уде-шавати кога; викати као телал; „крв на кога“, дакле указати на убицу; и лечити. Укратко: овај глагол је баш у Стеријином значењу врло богато посведочен у Речнику САНУ, с примерима из дела М. Ђ. Милићевића, Ћипика, Скерлића, М. Петровића, Крлеже и др. Данас је део стандардног лексикона српског језика.

9. „*Мацино злајџо*. У песковитом камену налазе се танке неке таблице, беле или жућкасте, које се лако сломити могу, и које се у Вршцу зову: *мацино злајџо*“. Вук је овај израз упутио на „змајеве отресине“, с назнаком да је израз чуо у Вршцу. Као и иначе у тексту, Стерија допуњава или коригује Вукове дефиниције речи које је бележио у Вршцу. У Речнику САНУ тај Стеријин израз регистрован је у

изразима код именице *злато*, где је упућен дефиницијом на *биоитиј*. Сам *биоитиј* је у првој књизи Речника САНУ дефинисан као „минерал из групе лискуна, обично црне боје“. Чини се да се Стеријино *мацино злато* и оно из Речника САНУ не поклапају. И Речник МС, под изразима, у одредници *злато* констатује значење из Речника САНУ.

10. „*Буљуна* (сова). Ово је наименованије по природи дато“. Вук зна само за реч *буљина* и упућује је на сову. Стеријину реч Речник САНУ означава као покрајинску и упућује на стандардно *буљина*. Реч *буљина* забележена је само у „Мемоарима Стефана Стевче Михаиловића“. У савременом стандардном српском језику присутна реч *буљина* означава велику ноћну птицу, сову ушару *Bubo bubo*. Данас је, што судим и по властитом познавању ових говора, реч *буљина* много присутнија у јужном Банату од Стеријине *буљуне*.

11. Затим, Стерија предлаже следећу реч: „*Првача*. Онај који је што први учинио, зове се *првача*. Употребљава се и глагол *првачити*, ја сам првачио, он је првачио, итд.“ Реч *првача* је у овом значењу забележио Вуков Рјечник, а по њему, с одредбом покрајинизам и Речник МС. И глагол *првачити* је забележио Вук, али у значењу „орати први пут неку земљу“, док је Бакотић (1936) у свом *Речнику српскохрватског књижевног језика* забележио значење „предњачити“, блиско Стеријиној потврди. Оба значења глагола *првачити*, на основу ових потврда пренео је и Речник МС, али без означавања да је реч о покрајинизму. Исти речник бележи и повратни облик овог глагола у значењу „бити први, имати првенство (у чему)“. Стерија се слаже с Вуком.

12. Читамо код Стерије: „*Машка*. Од *измашијти* постоји суштствително *машка*. Тако деца обично кад се лопте играју, броје машке“. Вук је у Рјечнику забележио три значења ове речи. Упутио ју је на реч *махаљка* (1), навео значење палице којом се игра клис, попик или лопта, које је забележио у Шумадији, као и треће значење „кад се игра лопте па се не погоди“. Стеријино значење се поклапа са Вуковим трећим значењем. У Речнику САНУ реч *машка* има два значења. Прво, по Речнику САНУ застарело, дефинисано је као: „грешка, омашка, пропуст“, а друго, означено као покрајинизам, дефинисано овако: „неуспео погодак при гађању, пуцању лоптом у циљ, промашај“. Примери су из Вуковог Рјечника и Стеријиног текста којим се управо бавимо. Интересантно је да Речник САНУ није прибележио Стеријино значење глагола *измашијти*, иако је за тај глагол пронађено пет развијених значења.

13. „*Трејелка* (петелка) на грозду (т.ј. кад се зрна скину)“. Речник МС ову реч означава као покрајинску и упућује дефиницијом на *иешелку*. Као једини извор *ишејелке* наведен је Вуков Рјечник. Вук *ишејелку* упућује на *иешелку*, бележећи да је реч чуо у Вршцу.

14. „*Волим* или *волем*. Реч се употребљава у место 'имам што радо' у степену позитивном; у Вршцу се узима у степену сравнителном, и значи мало, на пр. ја *милијем* и Петра, али волим Павла; волим Француза него Енглеза“. Доводећи у семантички однос глаголе *миловати* и *волејти*, Стерија у ствари тврди да, у Вршцу, *волејти* зна-

чи виши степен љубави према некоме у поређењу степена љубави према коме другом, а *миловати* значи осећати наклоност, волети. Вук у Рјечнику *волети* упућује на *вољети*, а под том речју разликује основно значење опримерено са: „Волим мастан капати него гладан плакати“, али додаје и: „Говори се и највољети ... Ја би бурму највољела“, показујући да је био свестан семантичке разлике. Уз одредбу да је реч о народском значењу, Речник САНУ врло богато посведоченом грађом потврђује Стеријину тврдњу, а Речник МС се прикључује.

15. „*Обга* (јуфка). Да је јуфка србска реч, ја не бих смео добар стајати; *обга*, чини ми се, долази од обвијати, биће дакле правилније *обвга* као и *обвојак* (обојак)“. Вук је, међутим, уз тврдњу да је *обгу* чуо у Вршцу и Браничеву упутио ту реч на *јуфку* (1). *Обга* је као покрајинизам забележена у Речнику САНУ с дефиницијом: „танак лист развијеног теста за питу и сл., кора, јуфка; комад теста од кога се прави такав лист“. У Речнику САНУ уопште није ни констатована Стеријина „етимолошка“ интервенција, што ће рећи да није ни била у употреби реч *обвга* (између осталог и врло незгодна за изговор). Реч *обвојак* је била, да тако кажем боље среће, посведочена је у Речнику САНУ, али је као спореднија, у првом значењу дефиницијом упућена на једно од значења речи *обвој*, а у другом као покрајинизам дефинисана само примером из књиге К. Црногорца „Дуван“ (1888). У суштини је ова реч остала оно што је, по Вуку, била и у Стеријино време, није се укључила у лексички фонд стандардног језика.

16. И последња реч: „*Трошица*, то исто што се обично зове мрва (од хлеба)“. Вук ју је као деминутив упутио на троху. Ова реч је у јужном Банату и данас у живој употреби управо у наведеном, Стеријиним значењу. Речник МС ову реч без икакве оградe дефинише са „дем. од троха, мрвица“.

Завршавајући свој занимљиви текст, велики писац понавља врло конструктивну идеју: „Кад би се из свију предела мање познате но чисте и србске речи покупиле и издале, није сумње да би језик наш много добио“. Наведене Стеријине речи као да су имале одјек у помињаној Новаковићевој посланици пола века касније. Али ту није крај. Стерија показује да је био свестан и потребе прикупљања и другог лексичког блага на терену. Он продужава: „Тако би добро било да се покупе гдекоја наименованија села, места, река, брегова, итд. која иначе нису у употребленију ...“ Што показује да је наш писац средином претпрошлог века био свестан значаја ономастичке грађе, као драгоценог извора за историју језика, етимологију, али и многе друге науке које се дотичу народног живота, историје итд.

У наставку реченице коју сам мало час прекинуо Стерија наводи неколико њему познатих топонима, које пише малим словом: „врачев гај, широко било, избиште, средиште, честин, железник, домоглед итд.“ Како се види, Стерија меша имена места, која постоје и данас и тако се зову, са микротопонимима из околине Вршца, али свеједно, његов предлог је једна врста пионирског геста у овој области.

Конечно, у последњој реченици текста Стерија још једном објашњава прави смисао сакупљања „пределних речи“, које су по пореклу наше, по свим крајевима српства.

У низу Стеријиних текстова који се тичу језика, нема сумње да је овај рад један од најзначајнијих, пре свега по идејама које предлаже. Видљиво је да су век и по после настанка овог текста, неке речи које су Вук и Стерија чули и забележили у Вршцу и околини одиста постале део нашег стандардног лексикона, док су неке друге речи остале и даље покрајинизми. Али све ово је природно и представља миран ток развјатка једног језика.

КОРИШЋЕНА ЛИТЕРАТУРА И ИЗВОРИ

- Анић 1996:** Vladimir Anić, *Rječnik hrvatskoga jezika*, Zagreb: Novi Liber.
- Бакотић 1936:** Лујо Бакотић, *Речник српскохрватског књижевног језика*, Београд.
- Вук Рјечник:** Вук Стефановић Караџић, *Српски рјечник исцјумачен њемачкијем и латинскијем ријечима*, Београд, 1935.
- Новаковић 1888:** Стојан Новаковић, Српска краљевска академија и неговање језика српског, *Глас српске краљевске академије X*, Београд.
- Речник МС:** *Речник српскохрватског књижевног језика*, I–VI, Нови Сад: Матица српска, 1967–1976.
- Речник САНУ:** *Речник српскохрватског књижевног и народног језика*, I–XVI, Београд: САНУ, 1959–2001.
- РЈА:** *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, I–XXIII, Zagreb: JAZU, 1880–1976.
- Стерија 1847:** Јован Стерија Поповић, О српским речма пределним (О српскимъ рѣчма предѣльнымъ), *Гласник друштва српске словесности I*, Београд, 21–24.

Р е з ю м е

Васа Павковић

О СУДЬБЕ «ПРЕДЕЛЬНЫХ СЛОВ»

Размышления об одном лексикографическом очерке Стерии

В настоящей статье рассматриваются языковые идеи Йована Стерии Поповича, содержащиеся в тексте *О српским речма пределним*, опубликованном в 1847 году в «Гласнике Общества сербской словасности». Стерија считал, что, исходя из территориального расположения, а также вследствие сложившихся исторических обстоятельств, необходимо приступить к собиранию т. наз. предельных слов, т.е. окраинных, диалектных слов. Он в самом деле прав, когда утверждает, что многие из них могут стать факторами стандартного лексикона нашего языка. Стерија приводит около 15 таких слов из южного Баната и определяет их значения, сравнивая их с лексическим материалом *Словара* Вука Караџича. Рассматривая слова Стерии и их значения, а также актуальную языковую ситуацию, автор приходит к выводу, что крупный писатель и в данной сфере своей деятельности написал текст, релевантный и для нашего времени.